Posamezna številka 1 dinar. Poštnina plačana v gotovini.

Študijska knjižnica, Ljubljana
ni izv.

Izhaja vsakega 7., 15., 22. in 30. v mesecu. — Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, Karla Marksa trg 2. — Naročnina znaša mesečno Din 4·—.

LETO III. Ljubljana, torek, 22. januarja 1924. Štev. 3.

Lenin umrl.

Ob zaključku lista doznavamo, da je v pondeljek, 21. januarja 1924 ob 6. uri 50 min. zvečer umrl v Gorkem s. VLADIMIR ILIČ ULJANOV-LENIN.

Ruska sovjetska vlada je izdala sledeče poročilo:

Vladimir Ilič Uljanov je sinoči ob 6. uri 50 min. umrl. Truplo Lenina prepeljejo jutri iz Gorkega v Moskvo ter ga položijo na mrtvaškem odru v poslopju strokovnih organizacij do pogreba, ki se bo vršil v soboto. Vsemu prebivalstvu bo dostop do mrtvaškega odra svoboden.

Proklamacija sovjetske vlade.

Moskva, 22. jan. Oficijelno sporočilo vlade o smrti Lenina veli drugim:

»Zadnji čas ni nič kazalo na bližajočo se smrt Lenina. Njegovo zdravstveno stanje se je bilo celo zboljšalo in obstojalo je upanje do trajnega zboljšanja. Docela nenadoma pa se je včeraj poslabšalo in kmalu Vladimirja ni bilo več med živimi. Vseruski sovjetski kongres, ki ravnokar zboruje in kongres sovjetske unije, ki se sestane prihodnje dni, bosta storila potrebne sklepe, da se zagotovi nadaljno nemoteno delovanje sovjetske vlade.

Smrt Lenina je najhujši udarec, ki je zadel delavske sloje sovjetske unije, odkar so si delavci in kmetje izvojevali oblast. Pretresla bo delavce in kmete ne le v naši republiki, temveč v vseh državah sveta. Najširše delavske mase vsega sveta bodo žalovale za svojim najmočnejšim voditeljem, ki ga ni več med nami. Toda njegovo delo ostane nezrušeno. Sovjetska vlada, ki izvršuje voljo delavskih mas, bo nadaljevala delo Vladimirja Iliča ter stopala po isti poti kot on. Sovjetska vlada bo neustrašeno ostala na svojem mestu, da varuje pridobitvev politične revolucije.«

Naša Roza Luxemburg.

(Ob petletnici njenega umora.)

Rojena je bila Roza 5. maja 1870 v Samestju na Rusko-Poljskem. V Varšavi je 1886 absolvirala žensko gimnazijo z odličnim uspehom; zlate medalje ni dobila samo vsled tega, ker je že v šoli bila zaznamovana kot politično nezanesljiva.

Že zadnja leta v gimnaziji je sodelovala v ilegalnem socialističnem krožku in kot 18 letno dekle je že morala bežati v Švico, kjer je bil tedaj centrum socialistične emigracije. Tu je poleg študija naravoslovne vede in matematike pridno študirala Marxova in Engelsova dela in v Švici se je seznanila tudi s Plechanowom, Axelrodom. Leta 1892. je bila aktiven član poljske socialistične grupe v Curihu, kjer so bili takrat tudi Kašlewsky, Leo Jogisches (Tyszka) in drugi.

V poljski socialistični stranki je zastopala stališče, da mora poljski proletariat skupno z ruskim boriti se proti carizmu, s čemer se je zamerila Dašinskemu (voditelju socialistične stranke Poljske), ki je stal na stališču, da se mora poljski proletariat skupno s poljsko buržuazijo boriti za samostojnost Poljske. Zato ji tudi niso priznali mandata na mednarodnem kongresu. Da utemelji pravilnost svojega stališča, je izdala dve knjigi: »Industrijski razvoj Poljske« in drugo »Sozialpatriotizem«. Tudi v nemškem socialističnem časopisju, posebno v »Novem Času«, je napisala precej člankov o tej stvari in pridobila vse odličnejše zastopnike nemške socialistične stranke na svojo stran. Londonski kongres 1896 je že priznal njen mandat. Leta 1897 je položila izpite za doktorja prava in se preselila v Nemčijo, kjer se je udejstvovala kot neumorna agitatorica in urednica socialdemokratičnega lista v Dresdenu.

Leta 1898 je proti Bernsteinu, ki je v svoji knjigi »Problemi socializma« skušal revizionizem teoretično braniti, napisala »Socialne reforme ali revolucija« in popolnoma uničila Bernsteinovo konstrukcijo reformizma, katere so se oprijemali razni voditelji v skoro vseh deželah. Mednarodni kongres v Amsterdamu se je 1904 po hudem boju postavil na stališče Roze Luxemburgove.

Ko je 1905 izbruhnila v Petrogradu revolucija, se je Roza Luxemburg preselila v Rusijo in sodelovala v borbi poljskega proletariata. Carska policija jo je vrgla v ječo, kjer je prebila dolge mesece. Na prigovarjanje sodrugov se je potem, ko je bila izpuščena, preselila zopet v Nemčijo, kjer je spisala brošuro »Generalni štrajk in socialna demokracija«, v kateri je pokazala na važnost generalnih akcij proletariata. Na kongresu v Manheimu 1906 je zahtevala, da se morajo akcije strokovnih in političnih organizacij koordinirati, da se prepreči pogrezanje strokovnih organizacij v močvirje separatizma in 1907 je je Stutgartski kongres tudi osvojil to načelo. Na tem kongresu je predlagala tudi znano resolucijo, da se mora socialna demokracija najstrožje boriti proti vojni, in če izbruhne vojna, jo tudi preprečiti in jo izkoristiti za uničenje kapitalističnega sistema in za socialno revolucijo.

Po udušeni ruski revoluciji so dobivali reformisti in oportunisti premoč v socialni demokraciji. Roza Luxemburg je branila revolucionarna načela in prišla vsled tega v spor z Bebelom in Kautskyjem. Roza Luxemburg je ostala skoraj osamljena. Vodila je strankine politične šole, in ko so jo socialistični voditelji hoteli tudi od tam odstraniti, so nastopili zanjo vsi učenci.

Leta 1910 po kongresu v Kopenhagenu je pričela Roza Luxemburg energično akcijo proti nihilizmu. Povsod, kamor je prišla, so jo delavske mase navdušeno pozdravljale. Leta 1912 je izdala knjigo »Akkumulacija kapitala«, sijajno delo, ki razkrinkuje imperializem. Vsled svoje propagande proti militarizmu je bila obsojena na daljši zapor, takoj po obsodbi pa je nastopila na shodih in iznesla gorostasna grozodejstva o uničenju vojakov v nemških kasarnah. Naprtili so ji nov proces in ona je imenovala čez tisoč prič-vojakov, katere so v kasarnah nečloveško mučili Za proces so se začele zanimati tudi druge države in nemška vlada je proces ustavila že prvi dan, ker se je bala posledic. To je bilo par tednov pred vojno.

Ko je izbruhnila svetovna vojna in ko so nemški socialpatriotje glasovali za vojne kredite, je proglasila Roza Luxemburg socialno demokracijo za trohlega mrliča in sama je kljub težavam pričela izdajati ilegalne letake proti vojni.

Povsod v Nemčiji se je začutilo revolucionarno gibanje proti vojni, ki sta ga pričela voditi Roza Luxemburg in Karl Liebknecht. Leta 1915 sta Roza in Liebknecht ustanovila udruženje »Internacionalo«, ki je vršila ilegalno propagando proti vojni. Radi te propagande je bila Roza obsojena na eno leto težke ječe. Pa še iz ječe je sodelovala pri izdajanju ilegalnega časopisa »Internacionale« in pisala plamteče letake in brošure proti vojni pod psevdonimom »Junius«. V februarju 1916 je bila izpuščena iz zapora in 1. maja 1916 se je vršila že velika demonstracija množic proti vojni. Julija 1916 so jo zopet zaprli in bila je v zaporu vse do 9. novembra 1918, do preobrata. Iz zaporov je pisala poznana »Pisma Spartaka«, ki so pripravljale mase na revolucijo.

V revoluciji 1918 sta Roza Luxemburg in Karl Liebknecht stala na čelu revolucionarnega nemškega delavstva in kot voditelja nemške revolucije sta bila od reformističnih vojaških band tudi umorjena.

Mednarodni proletariat je s Karlom Liebknechtom in z Rozo Luxemburgovo zgubil dva svoja najboljša in najizkušenejša voditelja, ki sta delala noč in dan za zmago svetovne revolucije.

Heroična postava delavskemu razredu iskreno vdane »rdeče Roze« naj nam bo v zgled v boju za naše pravice.

A. H.

II. rudarska konferenca v Zagorju 20. januarja 1924.

Drugič po udušeni stavki so se 20. januarja sestali zastopniki zavednega rudarskega proletarijata na skupni konferenci v Zagorju. Na celodnevni konferenci, kateri je prisostvovalo 36 zastopnikov iz raznih revirjev, so se določile smernice za bodoče delo.

Razpravljalo se je o vseh aktualnih zadevah in zavzelo se je tudi stališče, ki je dobilo svojega izraza v sprejetih resolucijah, katere lahko v izvlečku objavimo v naslednjem:

»... Najuspešnejše so obnovili svojo podružnico ZRD zagorski sodrugi, katere more konferenca z zadovoljstvom postaviti za vzgled rudarjem ostalih revirjev.

3. Da mora centralni odbor ZRD pripravljati vse potrebno za sklicanje kongresa ZRD, ki se mora vršiti še v prvi polovici tega leta.

6. II. rudarska konferenca osvaja stališče, ki ga je zavzela »Strokovna Borba« v vprašanju enotne rudarske organizacije v članku »Za enotno rudarsko organizacijo« v 2. številki »Strokovne Borbe« t. l. Vse organizacije ZRD morajo v tem smislu povsodi voditi agitacijo in propagando za enotno rudarsko organizacijo.

8. II. rudarska konferenca z vso odločnostjo odklanja poskus »Delavskih Novic« in dr. Dimnika, ki gre za tem, da se rudarje odcepi od ostalega delavstva in izjavlja, da stoji neomajano na stališču kongresa ZRD z dne 18. novembra 1922, ki je sklenil pristop k ZNSO.

9. Ker se II. rudarska konferenca ne smatra kompetentnim spreminjati sklepov svojega kongresa, mora še priznati dr. Dimniku pravico do pravnega zastopstva ZRD. Odklanja pa vsako vmešavanje nepoklicanih v organizacijske zadeve ZRD . . . «

(Celotno resolucijo mora centralna uprava ZRD dostaviti vsem podružnicam.)

Poleg drugih izvršenih poslov je II. rudarska konferenca sklenila izdati na vse rudarje sledeči poziv:

II. rudarska konferenca v Zagorju.

Trboveljskim rudarjem!

Po treh mesecih so se danes sestali zopet zaupniki težko preizkušenega rudarskega delavstva na svoji II. konferenci in sporočajo rudarjem širom Slovenije rezultate svojih posvetovanj.

Na konferenci navzoči zastopniki rudarskih revirjev potrjujejo pravilnost proglasa I. rudarske konference z dne 14. oktobra 1923, v katerem se je konstatiralo vzroki, ki so nujno morali dovesti do udušenja rudarske stavke. Ponovno naglašujejo, da rudarske stavke **ni zlomila trboveljska družba, ampak buržuazna radikalna vlada v zvezi z nacijonalizatorji okrog »Jutra«**, kateri se ne sramujejo uporabljati jugoslovanskih bajonetov za zaščito inozemskih kapitalistov. Radikalna »narodna« vlada in vse druge buržuazne »narodne« stranke so dopustile še več, dopustile so, da je trboveljska družba **odpustila na stotine slovenskih rudarjev, da je trboveljska družba prepovedala vsem podjetjem sprejemati odpuščene v delo in da jih je na ta način izgnala iz zemlje v inozemstvo.** Pokrajinska uprava pa tudi centralna vlada izjavljajo, da so brez moči proti takemu postopanju trboveljske družbe in s tem hladno priznavajo, da so puhle fraze govori o enakopravnosti pred zakonom, da je laž govorica o demokraciji in da vlada v Jugoslaviji preko in proti vsem zakonom brezobzirna diktatura internacijonalnega kapitalizma. Odločba stola sedmorice v Zagrebu, ki je razveljavila protizakonite obsodbe rudarjev, je dokaz, da gredo celo sodišča preko zakonskih določb, kadar se gre za interese kapitalistov trboveljske družbe.

Metode, katere pokazuje trboveljska družba pri preganjanju rudarjev, nam pričajo, da je kapitalistom ZRD velik trn v peti in ta preganjanja najbolje zavračajo vse abotne napade raznih agentov na ZRD in na ZNSO pri kateri je ZRD včlanjena.

Rudarji! Sodrugi in sodružice!

Pomislite! Ali je Trboveljska družba preganjala kdaj Čobalovo »Unijo« in njene pristaše? Zakaj tudi po zadnji rudarski stavki preganja samo pristaše ZRD, lepo v miru pa pusti vse druge socialpatriotske, krščanske in narodnosocialistične organizacije. Katere organizacije preganja kapitalist? Tiste, ki ščitijo interese delavstva, ali tiste, ki delajo v sporazumu s kapitalisti?

Če bi ZRD pustila tako v nemar interese rudarskega delavstva, kakor to delajo druge organizacije, bi jo Trboveljska družba ravno tako tolerirala, kakor tolerira danes Unijo, klerikalce in nacionaliste.

Da nas preganja Trboveljska družba, da nas lovijo in v verigah vodijo v ječe, da nas držijo mesece in mesece po zaporih, da nas napadajo vsi delavski laži-prijatelji od Žerjavovega »Jutra« do Fabjančičevih policijskih »Delavskih Novic«, nam služi le v dokaz, da smo na pravi poti. Kadar nas bodo taki agentje hvalili in priporočali, tedaj bomo izgubljeni za pravo razredno borbo.

Trboveljski družbi ni dovolj, da ji je vlada pomagala pri udušenju stavke in pri preganjanju zaupnikov iz domovine. Ona se hoče trajno zavarovati pred vsako močno organizacijo, ona hoče preprečiti vsako ojačenje razredne strokovne organizacije, ki bi bila dovolj močna, da bi se uspešno borila za pravice izkoriščanih rudarjev. Zato z grožnjami in šikaniranjem, z nalaganjem kazni itd. odvrača rudarje od organizacije ZRD, ker hoče spraviti rudarje v Unijo, h klerikalcem ali nacionalistom, s katerimi ima dobre prijateljske stike. Da bi se oviralo uspešno delo za ZRD, so po udušeni stavki pričele izhajati »Delavske Novice«, ki zlivajo gnojnico na zavedne sodruge in trošijo laži v svet z namenom, škoditi rudarski organizaciji in podpreti Trboveljsko družbo. Isti Klemenčič in Fabjančič, ki sta ustanovila ZNSO in zagovarjala združenje delavstva vseh strok v močno enoto, ista človeka danes propagirata skupno z dr. Dimnikom avtonomne organizacije. Zakaj? Ker se kapitalisti, ki so enotni in trdno združeni, zavedajo, da bo konec njihove ofenzive na pravice proletariata, kadar bodo delavci vseh strok vstali enotno in združeno, kadar **bodo za pravice rudarjev vstali solidarno** tudi železničarji, kovinarji in obratno. Zato agentje skušajo preprečiti enotnost v delavskem razredu, oddeliti hočejo rudarje od ostalega delavstva, da bo kapitalistom lažje potlačiti avtonomne organizacije, kot pa enotne in skupne bojne vrste celokupnega delavskega razreda.

II. rudarska konferenca smatra za svojo proletarsko dolžnost, da opozori rudarsko delavstvo na te tendence agentov z nasvetom, da ostanejo zvesti svojim razrednim načelom in da vztrajajo na enotnosti strokovnih organizacij, ki se morajo združiti v močno celoto, v enotno fronto vsega delavstva.

Rudarji! V svesti si, da morete sigurno računati le na lastno moč in silo, morate zopet vzpostaviti in ojačiti svojo borbeno ZRD, vkljub preganjanjem žandarmerije in policije, vkljub lažem Trboveljske družbe, vkljub odporu s strani žandarmerije in policije, vkljub lažem združenih nasprotnikov od »Jutra« — do »Delavskih Novic«.

Kdor se pritožuje čez slabe in nezadostne mezde, kdor čuti na sebi bič valpetov Trboveljske družbe, kdor hoče pomagati sebi in svojim družinam, ta mora vstopiti v svojo strokovno organizacijo, v borbeno ZRD. Kdor se samo pritožuje in samo tarna, ne stori pa ničesar, da bi se rešil in ubranil pred udarci kapitalistov, ne sme pričakovati rešitve od nikogar, **»Rešitev delavstva more biti delo proletariata samega«**, je zapisal naš učenik, veliki Karl Marx, ravnajte se po tem izreku in **delajte**, delajte za našo obrambeno organizacijo ZRD.

Živela naša ZRD!

Živela enotna fronta celokupnega proletarskega razreda.

Zagorje, 20. januarja 1924.

Pred štrajkom železničarjev na Angleškem.

Zadnje mesece se vodijo pogajanja med organizacijo lastnikov železnic in organizacijo strojevodij in kurjačev v Londonu **za znižanje mezd.** Tudi angleški kapitalisti skušajo podaljšati delovni čas in znižati mezde. In železniški magnati so prvi pričeli z akcijo za znižanje mezd. Zahtevajo, da se znižajo mezde za 19—22 šilingov tedensko (350—450 dinarjev). Vlada, ki je posredovala, se je postavila na stran podjetnikov in podpira predlog železniških baronov. Strojevodje, kurjači in mehanikarji so izjavili, da se hočejo boriti za svoj kruh in najbrže stopi v pondeljek 21. I. 60.000 železničarjev od 62.000 v stavko. — Železniški magnatje upajo, da bodo mogli vzdržati promet s prostovoljnimi mehaničarji in z 20.000 strojevodjev in kurjačev — Nacijonalne Unije železničarjev — katero vodi socijalpatrijot Tomas. Izgleda, da se nade železniških magnatov ne bodo izpolnile, ker če bo Tomas izdal tudi poziv na delo, bo velika večina solidarna s stavkujočimi. — Zadnja brzojavna poročila potrjujejo, da je stavka v pondeljek pričela. Promet je zelo omejen.

Tudi angleški rudarji se ne strinjajo s predlogom vlade, da bi se plače znižale. V Glasgowu se je vršila rudarska konferenca, ki je odbila predlog podjetnikov in vlade za znižanje mezd.

Proti brezposelnosti in za brezposelne podpore.

Ekonomska kriza, ki traja že 5 let, zavzema v poslednjem času neverjetno oster karakter. Mnoge stroke niso v stanju, da zaposle niti polovico delavcev in nameščencev, so pa tudi taka podjetja, ki so delo popolnoma ustavila. Pojav nezaposlenosti je znižal mezde in plače tako, da tudi zaposleno delavstvo dejansko gladuje.

Imamo n. pr. taka podjetja, v katerih dnine in plače delavstva in nameščenstva ne zadostujejo niti samo za kruh delavčeve družine. Moramo še vpoštevati, da ta nezaposlenost in lačne dnine delavcev prihajajo v času, ko so potrebe delavcev mnogo večje. Dnine in plače padajo, cene življenjskih potrebščin pa hitro rastejo. Delavno ljudstvo ni v stanju, da zadovoli niti najskromnejšim potrebam življenja. Brezposelnost slabi konzumentno moč širokih mas, vedno manjša potrošačka moč mas pa vedno bolj potencira brezposelnost.

Politična reakcija onemogočava vsak boj zoper brezposelnost potom ekonomskih strokovnih organizacij, ki so edine v stanju, da kolikor toliko omile to bedo. Razrušene, na različne strančice in frakcije razcepane gospodarske organizacije niso v stanju, da porazdele delovno moč in da na ta način vplivajo k omiljenju brezposelnosti. Ravno tako niso take organizacije v stanju, da obdrže dnine in

LISTEK.

Mila Klopčič:

V zaporu.

Bilo je delo, bilo je trpljenje, bil je glad. In za tem štrajk, borba, žrtve. Trumoma smo romali v zapore. Potem razni atentati. Ječe so se polnile. »Mesto svobode jim dajmo rešetke, mesto kruha verige.« In odhajali so v zapore: uklenjeni, neuklenjeni, s spremstvom navadnega orožnika, a »atentatorji« s komandirji. Zapeli so ključi in zapahi, bil si v celici.

Oni: Gorje vam, sužnji, ki ste se drznili povedati jasno in glasno, da stradate! Gorje vam!

Mi: Gorje Vam, ki imate življenje in druge pustite gladovati, gorje Vam od nas, prokletih, umirajočih.

In solnce je prišlo do omrežja. Potem se je stemnilo in zopet zjasnilo, stemnilo in zjasnilo. Ure so mirno potekale v brezdajnost, od koder se nekoč povrnejo, da jih vrnemo.

*

»Letaki so došli, druže!«

»Treba jih razdeliti: na okna, na mostovže, na vrata in prilepiti na telefonske droge ob cestah.«

»Na drogih ne bodo ostali dolgo. Orožniki jih pobero. Na vsako okno enega in zjutraj ga bodo že vsi prebrali! Še par jih dobodi.«

»Bom! Ob mraku zvečer na starem mestu.«

In so se dobili ob večeru. Mladi sodrugi in mlade sodružice. Eden je prinesel letake, ki jih je imel skrite, jih razdelil. Po dva in dva so se oddelili. Vsaka dvojica en okraj. Ta razdelitev je veljala ves čas štrajka. Vsak je vzel en šop letakov na prsa pod srajco. Po pogovoru o položaju stavke so si segli v roke in poslavljali. V borbi si sodrugi čisto drugače segajo v roke kot sicer. V borbi si mož, cel znaačj. Člen v verigi, ki se ne sme pretrgati.

S kletvinami so se razgubili v noč. Pred oknom delavskega stanovanja so si odpeli srajco, potegnili iz nedrij letak in položili na okno. Bilo je to nemo plazenje kos orjaške borbe rudarskega proletarijata.

Dve dvojici s sodružicami so zasačili pri razdeljevanju in aretirali. Odvedli na orožniško postajo, kjer so prespali na tleh celo noč. Zjutraj so jih odvedli na postajo in v okrajno sodišče.

Na oknih so našli delavci letake, jih prebirali in zrli na aretirance in aretiranke, ki so jih vedli na postajo in pozdravljali.

Šli so še smelejše, brez najmanjše pobitosti. Nalahno so žvižgali pesmi in odhajali v zapore.

Pravijo, da so našli tudi na orožništvu in rudniških pisarnah in celo na vratih ravnatelja letake.

V sodniji: § 13.

»Pa bilo je ponoči in letakov sploh nismo brali!«

Po partedenskih preiskavah (zavlačevanjih) so jih izpustili. Prebili so več preiskovalnega zapora, kot bi bili dobili kazni!

*

Atentat! Romale so zopet nove trume in vsi uklenjeni. Kogar so dobili orožniki na cesti, so ga preiskali zmerjajoč jih z »boljševiškimi bandami«, »mulci« itd., ali pa vsaj aretirali. Na orožništvu so zlasti omladincem zapovedali naj se obrnejo v zid. Ker je dobil orožnik za to odgovor z besedami: »Tako gre v Albaniji, kjer pravijo benti na levo,« je seveda to načvekal v ovadbo.« Uklenili so »atentatorje« in šli z njimi v zapor, kjer so jih pozdravili tamošnji že zaprti sodrugi.

Po spraševanju, zakaj so jih aretirali, so se koj začeli šaliti:

»Kako ste pa vraga spustili streho v zrak!«

»Bržkone z zrakoplovom pripluli na streho in — e prokleto nevarno je pač bilo!«

In smeh je zavladal za rešetkami. A še bolj pri zasliševanju, kjer si zvedel, da so bile le sence, ki so atentat izvršile.

Pa kaj senca! Bombe, dinamit, streha v zraku, tajni sestanki za to akcijo in kar se še morejo zmisliti, to ni enostavno! § 1!

V zaporu. Pogovor.

»Čuj najnovejšo uganko! Ne zna pisati ne brati, pa je letake pisal. Kdo je to?«

Seve ni uganil.

»Stradajoči boljševik!«

Poleg je bil v preiskavi rudar, ki ni znal ne pisati ne brati, do dobra osumljen, da je pisal nekemu štrajkbreherju lepak s podpisom »štrajkujoči boljševik«. Preiskava je trajala precej časa.

*

Večer. Petrolejka in ogromne sence po zidovih in visokem stropu. Sedim ob jetniški mizici in berem roman »Tempel«, pisan v krasnem slogu Herminie zur Muehlen:

»Boris, daj pripoveduj Leni, moji sestri o tvojem življenju iz ječe, to bo neizkušeni duši moje sestre vtisnilo velik vtis!«

»Bil sem pač komaj 4 leta v ječi!«

»Samo 4 leta?« se je glasno začudila Lena.

»Ali ne veste, da bilo mnogo naših sodrugov 20 in 24 let v zaporih?«

In pričel je pripovedovati. Pred očmi Lene je vzrastla brezupna trdnjava na pustem Neva otoku, zavita v goste megle, kraj groze, blaznosti in smrti. Pa tudi svet kraj. Za temi neprodirnimi zidovi, v samotnih celicah žive najboljši sodrugi ruske zemlje prokleto življenje. Nekatere je mučila teža usode, večna samota jim je vbila blaznost; drugi so umirali prostovoljno, da pomorejo svojim tovarišem na grozen način. Večina vendar so obvarovali svojo moč in srce, čeprav jim je umiralo telo.

»Pobožni katoliki srednjega veka,« je dejal Boris, »so mislili in verovali: svetost, samostanost bo rešilo grešno zemljo in molitve menihov in nun se zgoste v tančico, ki plove med božjim sodom in človekom. Kar so bili v srednjem veku samostani, so bile v Rusiji ječe. Ti kraji muke in nemega junaštva so odrešili deželo in ohranili idejo živo. Vsled neskončne ljubezni, vročega žarenja naših mučenikov se je vnelo sto in sto mladih borcev. Sleherni jetnik je bil skrivnostna plamenica, ki je razsvetljevala noč in kazala pot bodočnosti.«

Zato bo tudi Rusija dežela največjega trpljenja, dežela bodočnosti, iz katere bo svetloba poplavila vso zemljo.

»Ex oriente lux!«

»Iz vzhoda luč!«

Čitam in pijem vodo iz razbitega vrča.

Ali si že član „Zveze rudarskih delavcev“?

plače na oni višini, ki so določene s kolektivnimi pogodbami. Neorganizirane množice in tudi mnogi organizirani, nagnani z bedo, direktno se obračajo delodajalcem in delodajalskim organizacijam in za nič, ali pa daleč izpod zahtev v kolektivnih pogodbah ponujajo svojo delovno moč. Delodajalci se ne obračajo več na gospodarske organizacije delavstva in nameščenstva, da bi tam dobili delavno moč. Ona se jim sama ponuja in je na ta način ponudba postala mnogo večja kakor povpraševanje. To so vzroki, da je beda ročnega in duševnega delavstva dosegla svoj vrhunec. Ročno in duševno delavstvo formalno poginja od lakote, degenerira in propada.

Na težko stanje mas, ki prihaja v času, ko se na vse strani brez kontrole razsipajo neverjetne svote narodnega denarja, je režim popolnoma gluh. **Nobene pomoči delovnemu ljudstvu,** postala je že davno deviza vladajočih! V vseh kulturnih državah v večji brezposelnosti država prispeva znatne zneske. Ta pomoč je v mnogih državah regulirana z zakonom in je v največjem delu padla na državo in kapitalistični razred. Pri nas pa država ne samo, da ne daje nobene brezposelne podpore, nego s politično reakcijo onemogočava samopomoč samih delavcev, razdirajoč njihove strokovne organizacije. Na ta način so postali ročni in duševni delavci ne samo politično brezpravni, ampak tudi ekonomsko zasužnjeni. Beda mas postaja vse večja in večja.

Naša naloga v tem položaju je:

Začeti oster boj zoper reakcijo in zahtevati od nje koalicijsko svobodo, da bi se povzdignile gospodarske organizacije, ki so edina zaščita stradajočih množic.

Z jačenjem ekonomskih organizacij bomo postali močni, da se zaščitimo od socijalne reakcije, da povzdignemo dnine in plače zaposlenih, da omilimo bedno stanje naših brezposelnih sotrpinov.

Da se ukine brezposelnost zahtevamo:

1. Da se v vseh obratih, podjetjih in pisarnah dela največ 8 ur dnevno in da se tako zaposli brezposelne, ki so brez dela in zaslužka, ker se dela po 10 in 12 ur na dan.

2. Vlada mora pričeti z javnimi deli, z zgradbo potrebnih bolnišnic, šol, raznih zavetišč in železnic. Sredstva za to naj se dobi z reduciranjem budgeta za oboroženje in armado, ki danes požira neverjetne svote.

3. Vlada naj v istem smislu izda zakon za privatni kapital, da bo pričel graditi.

4. Brezposelnim je treba izplačevati brezposelno podporo v taki višini, da bo zasigurana eksistenca njihovih družin. Sredstva za te podpore morajo nabaviti podjetniki - kapitalisti, v čijih stroko spadajo brezposelni.

Proti balkanskim metodam.

Vprašanje komandantu V. žandarmerijske brigade.

Že ponovno smo v našem listu opozorili merodajne faktorje na postopanje zagorskih orožnikov, ali kakor izgleda se orožnikom ni skrivil niti las — ker morajo tako postopati po navodilih iz svojih višjih poveljstev, ki hočejo sistematično udušiti v rudarskih revirjih vsako zakonitost in uvesti diktaturo bojonetov, kot da bi že ne zadostovala diktatura trboveljske družbe.

V petek 18. januarja t. l. so zagorski orožniki doprinesli nov nezaslišan dokaz, da sme državljanske svobodščine, ki jih garantira ustava, brezvestno gaziti vsak orožnik in da pisani zakoni pri nas v SHS ne veljajo počenega groša in da je vrhovni zakon žandarska puška.

Omenjenega dne popoldne so se v gostilniški sobi rudniške restavracije, ki stoji ob glavni cesti, v centrumu Zagorja sešli odpuščeni in brezposelni ter nekaj službe prostih rudarjev. Naročili so si čaja ter se pogovarjali. Ker še niso vsi čitali novoizšle številke »Glasa Svobode«, v kateri je tudi podlistek »Spomini bolhe«, o katerem so govorili, je eden iz družbe omenjeni podlistek glasno čital.

Med čitanjem pridrvi (dobesedno pridrvi, ker so po cesti leteli s tako naglico, da so ljudje, ki so jih videli, mislili, da se je zgodil kak velik zločin) v javno gostilniško sobo komandir zagorske orožniške postaje, znani Žebre in v kričečem tonu pozove v imenu zakona vse navzoče, da vstanejo, da dvignejo roke in napove osebno preiskavo. Pri preiskavi so se orožniki skrajno surovo obnašali, zgled jim je dajal komandir Žebre. Pri nekemu sodrugu je komandir Žebre našel zapečateno pismo, ki je bilo pripravljeno za oddati na pošto. Zahteval je, da se pismo takoj odpre, pomagali niso niti protesti niti izjave, da naj se pismo da državnemu pravdništvu, da ga ono odpre. Razne pisane beležke o storjenih šihtah in nadurah, ki jih vodi vsak rudar za kontrolo svojega zaslužka, so orožniki samolastno trgali. Na proteste so orožniki odgovarjali s psovkami. Preiskavo so vršili **brez priče,** šele h koncu je komandir Žebre pozval ono samo **pričo.** Za preiskavo ni mogel komandir Žebre pokazati nobenega odloka, utemeljil pa je preiskavo, češ da se vrši tajni(?) sestanek. Kako je ta utemeljitev abotna, dokazuje že samo dejstvo, da so bili omenjeni v javnem lokalu, kamor ima vsakdo vstop, in so čitali cenzuriran »Glas Svobode« in da je preiskava ostala brez rezultata, razen tega, da zagorski rudarji danes vedo, da so v ustavi in v zakonih pisane pravice samo kos papirja, katerega vsak orožnik lahko pogazi kadar hoče.

Vprašamo komandanta V. žandarmerijske brigade in velikega župana g. dr. Šporna, ali so jim znani omenjeni dogodki in če so jima znani, ali sta pripravljena, da pomoreta ustavi in zakonom do veljave?

Če bi zagorski rudarji uvideli, da zagorski orožniki kršijo zakone po navodilih iz višjih mest, ki hočejo tudi pri nas v Sloveniji mesto zakonitosti uvesti pravo močnejšega, si bodo znali sami zaščititi svoje zakonite državljanske pravice.

Protestiramo najodločnejše proti takim pojavom in zahtevamo strogo preiskavo.

Priče: Fain Ludvik, Marn Jože, Klopčič Mile, Debelak Jura in še drugih 11, katerih imena so preiskovalni oblasti na razpolago.

Tudi policija se balkanizira. V nedeljo je vajenec s. Gorenc delil pred šolo pri Sv. Jakobu letake za vajeniški shod. To se ni dopadlo nekemu učitelju iz gluhonemnice (Potočniku?), ki je poklical stražnika, ki je s. Gorenca odvedel v gostilno Bergant in ga tam aretiral. Stražnik je pri aretaciji in na potu v stražnico grozil s. Gorencu in ga nesramno psoval. Na stražnici pa je višji stražnik, ki se piše menda Mlinar, kljub protestu dal učitelju nekaj letakov, ki so bili last s. Gorenca. S. Gorenca so odvedli na policijsko ravnateljstvo, kjer so ga držali celo uro in pol v mrzli predsobi. Nato so ga izpustili. Ali hoče ljubljanska policija tekmovati z zagorskimi orožniki? Upamo, da bo g. policijski ravnatelj znal dopovedati prizadetim stražnikom, da želja gotovih učiteljev še ni zakon in da morajo z delavci in vajenci postopati tako, kot se postopa z vsakim drugim poštenim človekom.

Če policija domneva.

»Zakoni so izraz moči dveh nasprotujočih si razredov.«

»Zakon o zaščiti države« je bič, s katerim tepe buržuazija naše delavno ljudstvo. Ta zakon je buržuazija mogla izdati zgolj vsled tega, ker proletarijat ni imel dovolj moči, da bi se uprl. »Zakon o zaščiti države«, katerega kruto pesť čuti vsak proletarec čim se zgane, bo zginil takrat, kadar bo proletarski razred enotno in združeno nastopil, odbil ofenzivo kapitala in stopil iz današnjega mrtvila v boj za svoje življenjske pravice. Dokler pa tega proletarijat ne bo storil, bomo morali dopustiti prepovedovati shode, sestanke, družabne večere, mirno bomo morali gledati kako nam zapirajo delavske domove, strokovne organizacije in kako zapirajo, preganjajo in izganjajo naše zaupnike.

Dokler bo visel nad nami »Zakon o zaščiti države«, nam bodo politične oblasti lahko vsako gibanje prepovedale, kot je ljubljanska policija naš shod vajencev in vajenk, ki bi se imel vršiti v torek, 22. januarja t. l.

Policija piše:

Zvezi neodvisnih strokovnih organizacij za Slovenijo. — V roke t. č. tajnika g.

Hlebca

v Ljubljani,

Delavski dom, Turjaški trg 2.

Na Vašo vlogo z dne 19. t. m. ozir. 21. t. m. se obveščate, da se naznanjeni javni shod, ki bi se imel vršiti dne 22. t. m. ob 7. uri zvečer v veliki dvorani Mestnega doma z dnevnim redom: »Poročilo vajenškega odbora in vajenške zahteve«, v smislu § 6 zak. z dne 15. XI. 1867, drž. zak. štev. 135, prepove, ker se z ozirom na izrazito komunistično proslavo, ki se je bila priredila za 19. t. m. ob 8. uri zvečer v Delavskem domu in na katero so bili posebno vajenci in vajenke povabljeni, upravičeno domneva, da se bo ta shod zlorabil v očito ali prikrito komunistično propagando.

Policijski direktor:

Justin l. r.

Ljubljanska policija hoče odlikovanj. Ker jih ne zasluži pri zasledovanju verižnikov, ki odirajo delovno ljudstvo in lopovov, pred katerimi nisi nikjer varen, si jih hoče dobiti pri zatiranju »komunizma«. In če »komunistov« ni, jih policija sama naredi. Policija »domneva« in stvar je gotova. G. nadkomisar Kokalj posnema zagorskega žandarja, ki je aretiral s. W. in v ovadbi napisal: »Proti magacinu se je pomikala senca **in ni izključeno,** da je bil to W.« Ljubljanski policijski direktor pa na podlagi poročil nadkomisarja Kokalja prepove shod **vajencev in vajenk, ker se domneva,** da se bo shod izrabil za komunistično propagando. Marsikaj se lahko domneva, čim bolj razvito domišljijo in fantazijo ima kdo, tem več si lahko domneva. Ribničani so domnevali, da je laneno polje morje in so plavali, domnevali so, da je krvava klobasa huda zver in so jo potolkli in marsikdo se je že osmešil, ker je domneval. Izgleda, da se ljubljanska policija pridružuje tistim, ki domnevajo.

Mi pa več kot domnevamo, da ljubljanska policija prepoveduje shode itd., ker misli, da bo s tem zadržala tok zgodovine, ki je proletarijatu dodelila nalogo, da zruši kapitalistični družabni red in da bo nosilec novega socijalističnega družabnega reda.

Z golimi sabljami na vajence in vajenke je navalila v torek zvečer ljubljanska policija in podila 14—16letne vajence po mestu. Alarmirana je bila vsa policija in cela četa detektivov. Policaji so vajence pretepali s sabljami in jih psovali s psovkami, ki jih ne rabi niti albanski žandar. Aretirana sta bila dva vajenca. — Ko pa so Orjunaši streljali na Delavski dom, policija ni potegnila sabelj, ni aretirala nikogar, ker Orjunaši so kapitalistični agentje, katerim je dovoljeno vse, proletarski vajenci in vajenke pa ne smejo niti zahtevati šole in kruha.

Organizacijama Osrednjeg Društva Oblačilne Stroke u Sloveniji.

Dragi drugovi!

Nekoliko čestitaka, proleterskih i toplih, našoj 20. god. proslavi, sa vaše strane, dobili smo. — Drugarski hvala!

U danima do sada najvećeg iskušenja za radničku klasu, naš veliki Savez našao je snage da se, i ako za trenutak, obrne i pregleda veliko delo stvaranja i borbe za minulih 20 godina; da, pored žrtvama, koje danas najmnogobrojnije daje, seti se i skine kapu pred svojim prvim osnivačkim žrtvama; pred onima, koji prezreše sebe da bi nas naučili: kako se treba boriti i žrtvovati za bezbrojne decenije unapred; **za ideal, koji je tako toplo grejao njihova srca.**

Osveštana je istina: da se **velika dela samo velikim žrtvama stvarja.** I mi nismo ništa drugo hteli sa onom proslavom do **da veličinu našega Saveza izmerimo sa učinjenim žrtvama za njega** i mladjima, koji za nama stižu, očiglednim primerom pokažemo: **šta je cena velikih proleterskih ideala!** Da ih poučimo: **koliko su teški brodi, koji vode na sunce proleterske slobode** i da ih učinimo **da osete: koliko dražesno i toplo to sunce greje!**

Tom prilikom, **drugovi slovenački šivaći,** naš Savez **ne zaboravlja na Vas! Vaše je dostojno mesto već odavno rezervisano kod nas.** I na to, još uvek prazno mesto, na dan proslave; dan velike smotre naših snaga, četiri hiljade **vernoga članstva našega Saveza upiru svoje** poglede.

Ma koliko da nam je teško podneti tu još uvek kobno održavanu — prazninu, ki se tešimo nadom, onom, **da će delo našeg ujedinjenja ipak triumfovati! I da će u toliko biti bratskije i snažnije, u koliko dodje kasnije. Ta nada nas hrani, da možemo izdržavati naše osustvo sa onoga svečanog čina našega ujedinjenoga Saveza sviju šivaća u Jugoslaviji.**

U to ime pozdravljamo vas i kličemo: **Živeli!**

Za centralnu upravu:

Sekretar Stojan Stanković.

„Popravek“ (?).

V 1. štev. »Strok. Borbe« t. l. smo priobčili pismo bivših zaupnikov ZRD, ki so morali kot žrtve udušene slavke odpotovati s trebuhom za kruhom v inozemstvo, ker jim Trboveljska družba ni dovolila ostati v zemlji, vlada pa si jih ni upala zaščititi pred preganjanjem s strani raznih Skubicev, Pauerov itd.

Vsled omenjenega pisma so se čutili prizadete razni gospodje, med njimi tudi g. dr. Dimnik iz Krškega, ki nas je v svojem pismu izdajatelju policijskih »Delavskih Novic« znanemu Fabjančiču radi priobčenja omenjenega pisma imenoval celo »lumpe«, češ, da smo mi pismo »naredili«, ker isti rudarji pišejo svojim družinam drugače. Da preprečimo še nadaljno tendenciozno hujskanje prizadetih in neprizadetih radi omenjenega pisma, sporočamo vsem in vsakomur, da je t. č. tajnik Z. R. D. **sodrug Kačnik iz Trbovelj imel priliko videti original priobčenega pisma in originalne** podpise, kar dokazuje, da nekateri gospodje prenagljeno rabijo besede, kakor »lumpi« in »pismo narediti«, **kar** jim po našem naziranju o poštenosti ne dela časti.

Nimamo še povoda, da bi sumili v verodostojnost poslanih nam pisem iz Francije, katere so pisali bivši zaupniki Z. R. D. Če pa oni pišejo svojim družinam drugače, si tega ne moremo razlagati. Zato smo pismeno prosili sodruge v Franciji, da nam to pojasnijo in poročajo o dejanskem stanju in bomo tozadevno njihovo poročilo priobčili, čim ga dobimo.

Do tedaj pa verjamemo **pismom bivših zaupnikov, katere imamo v roki,** več kot pa govoricam, katerih ne moremo kontrolirati.

Toliko za danes mesto »popravkov«, katere so nekateri zahtevali.

Uredništvo.

Dopisi.

ZALOG. Zaloška republika se kar naprej giblje. Oglejmo si malo naše varnostne naprave v postaji. Sem že okrog 20 let železničar, pa še ne pomnim, da bi imeli kdaj tako zanemarjeno žično napeljavo k signalom, kakor je sedaj pod vodstvom raznih Jakličev in Boletov, posebno sedaj v zimskem času, ko se žice krčijo zaradi mraza. Namesto da se vodi regulirajo, se pusti kar vse vnemar. Prvi je dober samo za razgrajati in ljudi zmerjati, da so zanikerni in leni, da ne vršijo svoje službe, da jih bode naznanil na ravnateljstvo, da nočejo delati. Vprašali bi ga, kaj pa on dela, ker je bil samo enkrat pri nas in še takrat je samo gnojnico zlival na uslužbence. Namesto da se sprehaja po peronu v Ljubljani, naj bi šel rajše okrog po postajah in bi pregledal vse žične naprave, ki so potrebne temeljite poprave. Sedaj se signali tudi po dva,

Plačaj takoj članarino svoji strokovni organizaciji!

tri dni ne postavljajo na prosto. Uslužbenec ti pa skači po vlake. Signal je pokvarjen. — Kar se tiče pa drugega, je pa njegova briga samo ta, da skrbi samo za Lebana, da mu ne bi zmrznil, ker drugače nima kdo po cesti otroke podili. Državna uprava južne železnice, kje si! Ali ne vidiš, kaj se godi po postajah bivše južne železnice? Zakaj se delajo stanovanja privatnim in ne za uslužbence, kateri prosijo že po 2 do 3 leta za stanovanje? Gospod Bole bi lahko malo bolj ogledal, da se odstrani sneg od žičnih, kretnih in signalnih naprav. Oglejmo si malo stanovanjsko hišo. Kdo vse notri stanuje. Hiša ima pet stanovanj. Čujte in strmite, višji gospod Andrejček. Vprašali bi mogoče, da zakaj ravno on? Ali ne veste, da je bil povišan za vse stopnice, kolikor jih je v hiši. To pa zaradi tega, ker je napravil izpit za zemljemerca iz Kašlja od g. Grada pa do postaje Zalog. Pa še nekaj, on je abstinent skozi in skozi, dokler sedi pri rujnem vincu. Zato pa je tudi sposoben hoditi po stopnjicah, ali če se slučajno spotakne, da se doli zatrklja, pa tudi malo auf biks na pomoč kliče. Pa pustimo ga pri miru, če ne se bo še sv. Andrej jezil, če mu basist falira. Poglejmo še v priličje in oglejmo si malo prvo stanovanje. Ima ga višji kontrolor z naočniki, to je tisti po katerem je postaja Zalog, mala postaja, imenovana. To samo zato, ker si Andrejček ni upal več zemljemerca igrat. V drugem stanovanju je pa zopet druga visoka glava, to je prostorni mojster N. N. — Kretniki iz Zaloga, vam pripada tisto stanovanje! Kje ste, ali spite? Ali se vam niso še oči odprle, ali ne vidite, kaj gospodje z vami počenjajo? Torej zdramite se! In povejte gospodom Orjunčkom, da rabite vi tista stanovanja. — Tisti, ki vse vidi.

Iz Zaloga za finančno direkcijo. Z letošnjim letom smo pričeli dobavljati tobačne izdelke naravnost iz tobačne tovarne. S tem smo trafikanti z dežele občutno prizadeti. Prej smo dobivali tobačne izdelke v glavni zalogi, ki je bila nekako v sredi Ljubljane, odkoder smo imeli dobre zveze z električno železnico do vseh kolodvorov. Prihajali smo v Ljubljano navadno ob sredah in sobotah in si nabavili blaga, da smo lahko izhajali od tedna do tedna. Pri morebitni potrebi smo prišli tudi ob drugih dneh. Skratka, imeli smo jako pripravno. — Teh udobnosti sedaj ni več. Tobačna tovarna je oddaljena od kolodvorov najmanj pol ure. Če si si nabavil malo blaga, bi še šlo; če je pa količina večja, moraš priti z vozom, ali si pa najeti postreščka, da ti pomaga vleči na kolodvor. Kdor ima svoj voz in konja, temu je to malenkost; istočasno pripelje zase, kar potrebuje. Ni pa vseeno za onega, ki naroči voz in konja edino le za nabavo tobačnega materijala. Vožnja do Ljubljane in nazaj stane najmanj 50 do 75 Din. Kdaj zasluži to trafikant z dežele, posebno sedaj, ko se mu je še znižala opravnina od 6% na 5%? (Pod Avstrijo je bila opravnina 10%.) Zgodilo se je, da sem najel, hoteč si nabaviti večjo količino blaga, voz, dobil pa nisem zaželjenega blaga. To se mi je pripetilo 15. t. m. Naročil sem za 4759 Din tobačnih izdelkov, nakazali so mi jih pa le za 2265 Din. Od naročenih 12.000 »Zeta«, ki so med konsumenti najbolj priljubljene in po katerih sega tudi najbolj ubogo ljudstvo. Dobil sem jih le 1200! »Krka« sploh nisem dobil. Niso li to mogoče predznaki za skorajšnjo podražitev? Tudi maja meseca preteklega leta je prišla podražitev kar čez noč. Z novembrom so se zvišale takse, pristojbine in trošarina; vse gre navzgor. Le pri trafikantih gre navzdol. Odvzel se nam je 1%! Pod Avstrijo so dobivali trafikanti od ekonomata finančne deželne oblasti potom dobavišča za vsako leto brezplačno dobavno knjigo s primernim številom naročilnih listov, počenši z lanskim letom moramo plačati za tobačno dobavno knjigo 10 Din itd.

V Zalogu, dne 17. januarja 1924.

Ciril Požar
Zalog, p. D. M. v Polju.

Jesenice. — Osrednje društvo kovinarjev, sedaj Savez metalski radnika Jugoslavije, podružnica Jesenice, je ponovno po zadnjem mezdnem gibanju pokazalo, kako izvrstno zna ščititi Kranjsko industrijsko družbo in kakšno stališče zavzema napram zahtevam delavstva: Delavstvo Kr. ind. družbe je sestavilo spomenico za enkratni nabavni prispevek, in sicer za delavce in delavke nad 18 let stare Din 700, in mladoletne delavce, delavke in vajence pod 18 let stare Din 400. Vse strokovne organizacije so stopile v akcijo za to spomenico samo S. M. R. J. je proti tej spomenici in bojkotira ta boj ter ščiti Kr. ind. dr. Žalostno dejstvo, da organizacija, katera trdi, da je razredno bojevna, ščiti izkoriščevalce ter bojkotira delavstvo. Gospodje, le tako naprej po vaši izdajalski poti, katero ste zavzeli, da s tem razbijete še ono malo, kar še imate. Proletariat v splošnem po vsej Sloveniji pa naj presodi to vaše izdajalsko delo in naj vas po kvalifikaciji tudi plača, kakor to zaslužite. Uverjeni pa smo, da ni več daleč čas, ko bo proletariat obračunal z vami za vselej ter vas poslal tja, kamor spadate.

Jeseniški kovinarji.

Ponovno tri pisma.

Golmajerjev Pepček trdi, da se gre Vergelnovemu Tončku za službico. Vsem kovinarjem pa je že znano, da ta Golmajerjev Pepček ni iz prepričanja socijalist, ampak je socijalist samo vsled službice. Povem mu pa čisto tiho na uho, ako se še kaj spominja, kako potrt in žalosten je bil, ko je mislil, da bo to službico izgubil. Da, da, Pepček, drugič nikar ne hodi na solnce, ker tam se na glavi stopi vse maslo, potem je pa jeza in žalost.

Muha.

Kaj je buržuazija?

Dokler so države in zemlje bile slabo naseljene in dokler je življenje bilo enostavno, se je materijelnim zahtevam ljudi lahko vdovoljilo z drobnim proizvajanjem, s poljedelstvom in obrtjo. Povsod je vladal poljedelski in obrtni način življenja. Glavni razred so bili mali posestniki, kmetje in obrtniki. Vsporedno z naseljevanjem in razvojem življenja je drobno gospodarstvo izgubljalo svojo vrednost, nastala je potreba novih reform proizvajanja in bolj organiziranega prometa blaga. Soglasno tem družabnim potrebam se je porodila industrija in trgovina. Čim večja so postajala blagovna tržišča, tem nepopolnejši je bil sistem ročnega proizvajanja. Pojavila se je potreba ogromne količine blaga, ki bi bilo poceni in bi ga mogel lahko vsak kupiti. Izvesti to nalogo je zamogla samo mašina, tovarna — in ljudje so prešli od prejšnjega drobnega proizvajanja k mašinski proizvodnji na debelo.

Predvsem je poprijela tak način proizvajanja Angleška že pod konec 18. stoletja, po njej so pa prevzele to tudi ostale napredne države Evrope, Amerike in Azije.

Povsod se je ustanovil razred ljudi, ki so razpolagali z velikimi vsotami denarja, kapitalom, torej razred kapitalistov. Eni so gradili tovarne in zavode, sprejemali delavce v najem, kupovali stroje in proizvajali blago, drugi so se bavili s kupčijo in preprodajo, tretji pa, ki so imeli mnogo denarja, so ga izposojevali na obresti ali pa vlagali v industrijska in trgovska podjetja.

Na ta način se je razdelil kapitalistični razred na tri dele: na industrijce, trgovce in finansijere. Anologno temu govorimo mi o industrijskem, trgovskem in finansijskem kapitalu. Kapitalistični razred se imenuje — buržuazija.

Ta razred je postal v 19. stoletju gospodujoč v vseh naprednih državah. Ljudje so stopili ž njim v »buržuazno« periodo svoje zgodovine, v kateri se še danes nahajajo.

Buržuazija je dala človeštvu mnogo dobrega. Ono, kar je ona storila pozitivnega, ne smemo tajiti. Ona je uvedla nov način proizvajanja, način, s katerim se omogoča preskrba neobhodno potrebnih produktov (razen onih kmečkega gospodarstva) milijonskemu številu prebivalcev vseh držav in tudi divjih plemen na otokih. Ona je izumitelj najbolj dovršenih strojev, ki z ene strani veliko olajšujejo človeško delo, z druge strani pa v velikem povečavajo produktivnost tega dela. Ona je dvignila ogromna mesta, v katerih je postavila velike zavode in tovarne, uprave, šole, univerze, skladišča blaga, gledališča itd. in omogočila, da ta velika mesta z milijonskim številom prebivalcev lahko preskrbi z vsemi udobnostmi in lepotami. V interesu hitrejšega prometa blaga in ljudi izboljšala je prometna sredstva, izdelala nove ceste, železnice, kanale, zapornice, iznajdla lokomotive, parnike in električne vagone. In kakor da bi naenkrat zmanjkalo prostora za vse te ljudi. Da zamore dobivati čim hitreje razne vesti in novosti, uvedla je dnevni tisk, (časopisje), postavila je po celem svetu telegrafske žice, iznajdla je celo telegraf brez žic, vporabila je znanost za izboljšanje proizvodnje, pripomogla je k razvoju kemije, fizike, mehanike. Trudom svojih učenjakov obogatila je celi svet z mnogimi znanstvenimi resnicami in odkritji.

Ker je pa potrebovala vedno večje število svobodnih delavskih rok, buržuazija je ukinila tlako, povsod (razen Bosne in Hercegovine, kjer, zahvaljujoč srednjevekovnem suženjstvu in klečeplaztvu buržuazije pred okupatorsko oblastjo — še danes obstoja) koder ga je pa še bilo, osvobodila je kmeta jarma varuštva in odvisnosti posestnika.

Ker je potrebovala pismenih, bolj izobraženih delavcev, ki bodo sposobni upravljati s stroji, uvedla je splošno šolsko obveznost. Ona je s tem razgnala prejšnjo temo znanja, uničila je mnogo neumnih in škodljivih zablod in predsodkov.

Buržuazija ni priznala podeljenost ljudi na narodnost in vere, razglasila je enakost vseh nacij in ver. Čuteč potrebo ogromnega tržišča, je ona razbila skalo, ki je delila zemlje in narode in zvezala celi svet z trgovskimi zvezami in interesom prometa blaga.

Povsod, koder je stari politični stroj — samodržtvo in absolutizem — z nasiljem in terorjem oviral razvoj novega načina proizvajanja in s tem v celoti vezanega družabnega reda, buržuazija ga je ali popolnoma odstranila, ali ga pa zamenjala z drugim, bolj dovršenim državnim redom — konstitucijonalnim, ustavnim, slonečem na strogo opredeljenih zakonih in v pokorščini vseh državljanov, tem zakonom.

Kakor vidimo, buržuazija je dala mnogo dobrega in je bila dalje časa nositeljica progresa (napredka).

No, poleg teh dobrih stvari delovanja buržuazije ne smemo pozabiti njeno slabo stran.

Svoje svetovno gospodarstvo je kupila buržuazija z razdiranjem in rušenjem, pustošenjem. Pod težkim udarcem buržuazije izginili so mali posestniki, uničena je drobna proizvodnja, ki ni mogla konkurirati stroju in tovarni. Zadostovalo bo, da pokažemo na Angleško, koder je mala, samostojna obrt popolnoma izginila in ni več samostojnih obrtnikov.

In ne samo, da je buržuazija dosegla popolno ekonomsko gospodarstvo potom iztrebljanja mnogih drobnih gospodarstev, ona je postavila svoj obstoj na izkoriščanju, kar pa enako velja za trgovski, financijski in industrijski kapital.

Trgovski podjetnik, trgovec, ne proizvaja sam blaga, on ga kupi in prodaja dražje kakor ga je nakupil. Ta pretiček jemlje on iz žepa kupca v svoj. Ravno tako finansijeri ne delajo nič nego za vsakih 100 Din dobivajo dohodek, procente, ki jih plača delavski razred. Na isti način izkorišča kapitalist - industrijalec. On svojemu delavcu plača le toliko, da se ta s svojo družino izogne lačni smrti. Kapitalist lahko tako postopa, ker je v državi preveč brezposelnih, t. j. takozvanih iz »rezervne industrijske armije«, ki mu stojijo vselej na razpolago.

(Dalje prihodnjič.)

Vsak zavedni proletarec mora biti naročnik „Strokovne Borbe“.

Delavsko glasbeno društvo v Ljubljani priredi

dve predpustni veselici

in sicer

1. svečana v gostilni pri »Majaroneku« na Zaloški cesti.

Vstopnina 5 Din. Začetek ob 8. uri zv.

Drugo pa

2. svečana v gostilni pri »Pavškovi« na Martinovi cesti.

Vstopnina 5 Din. Začetek ob 4. pop.

K obilni udeležbi najvljudneje vabi

odbor.

Vabilo na občni zbor

»Splošne gospodarske zadruge Delavski dom v Zagorju,«

ki se bo vršil v nedeljo, dne 2. marca 1924 ob 3. uri popoldne v prostorih gostilne g. Borišek v Toplicah.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Nadomestne volitve.
4. Raznoterosti.

Ker je občni zbor zelo važen, prosimo vse sodruge zadružnike, da se občnega zbora gotovo udeležijo.

Načelstvo.

Zveza Rudarskih Delavcev, podružnica Zagorje

sklicuje

izvanredni občni zbor

za dan 27. januarja 1924 ob 3. uri popoldne v prostore Ivana Borišek v Toplicah št. 28.

Dnevni red:

1. Poročilo predsednika.
2. Poročilo blagajnika.
3. Volitev odbora.
4. Razno.

Dolžnost vseh rudarjev-članov je, da se občnega zbora zanesljivo udeleže z izkaznicami.

IZ UREDNIŠTVA.

V 2. štev. »Strokovne Borbe« je na 4. strani pod »Odgovor na »Delavca« št. 50 z dne 13. dec. 1923« pomotoma izostal podpis **s. Antona Vodičarja**, kar na željo imenovanega danes dostavljamo.

Za današnjo številko železničarji niso poslali nobenih dopisov. Ali se vsi bojite redukcije, ali pa je mogoče naenkrat vse v redu? Isto velja za vse druge.

Odgovorov na »Delavske Novice« ne bomo več priobčevali, ker če bi hoteli odgovarjati na vse ogabnosti »Delavskih Novic«, bi za druge važnejše stvari ne preostajalo nobenega prostora. Nesramnežem odgovarjajte z ignoriranjem.

Na članek »Iz pokreta brivskih pomočnikov« nam je poslal tajnik brivske zadruge g. Šinkovec dolg popravek, katerega vsled njegove dolžine ne moremo objaviti. Smisel popravka pa je v tem, da konstatira, da je njegova delavnica higijenična in da je bila komisijonelno pregledana ter da je vse, kar je storil v pokretu brivskih pomočnikov, delal po navodilih svojega odbora in ne na lastno inicijativo. Vse drugo pa ne spada v okvir popravka, ampak v »Obrtni Vestnik«, glasilo brivskih mojstrov.

POZIV.

Podpisani pozivljam onega lopova, ki piše v mojem imenu na sodnijo in žandarmarijo, da preneha s takim početjem, ker končno ga bom vendarle našel, da obračunam z njim.

Zagorje, 20. januarja 1924.

Rotar Fortunat.

ZAHVALA.

Podpisani Franc Odlazek, rudar, stanujoč Podkraj št. 17, se najprisrčnejše zahvaljujem steklarjem neodvisne kem. strok. organizacije za darovano mi podporo 200 Din vsled moje brezposelnosti.

Zagorje, dne 16. januarja 1924.

Franc Odlazek.

Lastnik: Zveza Neodvisnih Strokovnih organizacij za Slovenijo.
Odgovorni urednik: Vergelj Anton.
Tisk tiskarne »Merkur« v Ljubljani.